

Respons

Armenia: Vold i nære relasjoner

- Hvordan er muligheten til å få beskyttelse for kvinner som er utsatt for vold i nære relasjoner?
- Hvordan er tilbudet om alternativ bolig, krisesenter eller liknende til kvinner i en slik situasjon?
- Hvordan er muligheten for kvinner til å be om skilsmisse?
- Hvem får omsorgen for barna etter en skilsmisse?
- Hvilke muligheter finnes for oppfølging av barn som sliter psykisk pga. vold i hjemmet?

Bakgrunn

Vold i nære relasjoner er et alvorlig problem for kvinner i Armenia. Denne typen vold er utbredt, men det er vanskelig å få en realistisk oversikt over antallet overgrep. Dette skyldes hovedsakelig underrapportering. Ettersom problemet er såpass vanlig, tror mange kvinner at mishandling er en del av det å være gift.

Noen tall foreligger likevel:

- Coalition to Stop Violence against Women, en allianse av kvinnevernorganisasjoner i Armenia (som sitert i HRW 2018), har opplyst at minst fire kvinner ble drept av sine ektemenn de første seks månedene i 2017, og at minst 50 ble drept mellom 2010 og 2017. Fra januar til september 2017 mottok organisasjonene 5299 henvendelser om tilfeller av vold i nære relasjoner.
- Den armenske kvinneorganisasjonen Women's Support Center skrev i oktober 2017 (som sitert i Matosian 2017) at én av fire kvinner er utsatt for vold i nære relasjoner.

I forklaringer på hvorfor denne typen vold er så utbredt, vises det ofte til at Armenia er et svært patriarkalsk samfunn. Landet beskrives også som svært konservativt, hvor tradisjonelle verdier og kjønnsrollemønster står sentralt. Mannen er ansett som familiens forsørger. Samtidig er mange menn arbeidsledige, og når såpass mange menn er uten jobb, bidrar det til en frustrasjon som ofte går utover kvinnene.

I tillegg er Armenia et fattig land der mange sliter økonomisk. Den høye arbeidsledigheten fører med seg mye sosial nød, deriblant alkoholisme.

Respons Armenia: Vold i nære relasjoner

Flere forhold hindrer kvinner i å anmelde denne typen vold

Få kvinner kontakter politiet for å anmelde vold i nære relasjoner. Kvinnene frykter hevnaksjoner fra ektefellen, eventuelt fra hans slektninger, dersom de anmelder forholdet til politiet.

I tillegg ønsker ikke kvinnene å avsløre situasjonen for omverden ved å kontakte politiet. Det er et stigma knyttet til ekteskapeelig vold, og kvinnene ønsker å holde det innenfor husets fire vegger. Det er en utbredt holdning i samfunnet at denne typen vold er et familieanliggende.

Sist, men ikke minst er politiet kjent for å gjøre svært lite i slike saker. Human Rights Watch skrev en rapport om dette i 2018 der de intervjuet tolv kvinner som hadde vært utsatt for ekteskapeelig vold, og som faktisk anmeldte forholdet til politiet. Kvinnene sa at da de kontaktet politiet for å anmelde mishandlingen, gjorde politiet ingenting for å forhindre fremtidig vold, etterforske sakene eller stille gjerningsmennene til ansvar. I noen av sakene anbefalte politiet kvinnene å trekke anmeldelsen og gjenforene seg med ektefellen. Dette har Landinfo også lest om i andre rapporter – at politiet ber kvinnene gjenforene seg med mannen.

Politiet mangler også kunnskap om hvordan de skal håndtere slike saker. Det er dessuten svært få kvinner som jobber i politiet, noe som gjør terskelen for å anmelde enda høyere.

Ny lov mot vold i nære relasjoner

I desember 2017 ble det vedtatt en lov mot vold i nære relasjoner. Den nye loven krever at politiet raskt griper inn når det er grunn til å tro at volden vil gjenta seg. Tiltak skal etter loven omfatte å fjerne gjerningsmannen fra hjemmet og forby at vedkommende har kontakt med offeret. Domstoler skal utstede seks måneders besøksforbud der det er nødvendig (HRW 2018).

Tidligere når en kvinne anmeldte ektefellen for vold, trakk hun ofte anmeldelsen tilbake som følge av trusler fra ektefellen. Den nye loven sier imidlertid at politiet skal fortsette etterforskningen, selv om kvinnen har trukket tilbake anmeldelsen (Abrahamyan 2018).

Spørsmålet er om den nye loven vil gjøre noe med hvordan myndighetene håndterer denne typen saker. Kvinnene har nå et vern etter loven, men i praksis vil det trolig ta lang tid å endre politiets holdninger. Som nevnt er vold i nære relasjoner et inngrodd problem. For at loven skal få noen betydning, må kvinner anmelde slike forhold til politiet, og politiet må begynne å straffe gjerningsmennene. Politiet må dessuten læres opp i håndtering og etterforskning av slike saker.

Det finnes svært få krisesentre

Per januar 2018 fantes det ingen statlige krisesentre i Armenia. Det fantes imidlertid to krisesentre drevet av frivillige organisasjoner i Jerevan. De to krisesentrene hadde plass til fem kvinner hver og barna deres. Sammenlignet med Europarådets krav om det skal finnes et senter i hver region, og et senter per 10 000 innbyggere, skulle Armenia, med sine 2,9 millioner innbyggere, ideelt sett hatt 290 sentre. Den nye loven stiller krav om bygging av statlige krisesentre, men sier ikke noe om hvor mange og hvor de skal bygges (HRW 2018).

De kvinnene som faktisk forlater ektefellen, søker i praksis ofte tilflukt hos egen familie. Dette nettverket synes viktig i slike situasjoner, gitt fraværet av krisesentre. Uten et slikt nettverk står kvinnen ganske alene.

Respons Armenia: Vold i nære relasjoner

Skilsmisse

Skilsmisser reguleres av den armenske familieloven og kan fremmes av begge parter (Women's Resource Center, epost januar 2019).

Skilsmisse kan innvilges dersom begge ektefellene er armenske statsborgere (uavhengig av bosted), eller der én er armensk statsborger og den andre er utenlandsk statsborger eller statsløs (ILex 2018)

Skilsmisser kan innvilges enten hos Folkeregisteret (Civil Registry) eller av en domstol. Folkeregisteret behandler skilsmissesøknader i tilfeller der begge ektefellene har skrevet under søknaden, eller i tilfeller der kun én har skrevet under, og den andre parten er:

- forsvunnet (domstolen må avgjøre om vedkommende er forsvunnet)
- juridisk umyndiggjort eller dømt til fengselsstraff i minst 3 år (ILex 2018)

Domstolen behandler skilsmisser i mer kompliserte saker:

- der det er spørsmål eller tvist om barnefordeling, ektefellebidrag, fordeling av eiendeler
- der en av partene motsetter seg skilsmisse (ILex 2018)

Dersom skilsmissen ble inngått i et annet land, og skilsmissen er i samsvar med juridiske betingelser i det aktuelle landet og ikke strider med prinsipper i den armenske familieloven, godkjennes den i Armenia (ILex 2018).

I praksis søker en del kvinner om skilsmisse i Armenia. Dette opplyser en ikke-statlig organisasjon i Armenia, som jobber for kvinners rettigheter (e-post, januar 2019). Dette gjelder i ulike regioner i landet. Organisasjonen tror en årsak til dette kan være at kvinnene selv må søke om skilsmisse for å være berettiget til å søke barnebidrag, eller ved deling av eiendom. Eiendom er vanligvis registrert på ektefellen.

Samtidig er det vanskeligere for kvinner som bor langt fra byer (hvor domstolene befinner seg), å skaffe seg nok ressurser til å søke skilsmisse enn det er for menn. For kvinner som opplever vold i nære relasjoner, kan det være langt vanskeligere å kreve skilsmisse som følge av trusler fra ektefellen og hans familie om at de vil miste omsorgen for barna (ikke-statlig organisasjon, e-post januar 2019).

Omsorgsansvar etter skilsmisse

Begge foreldre har etter loven rett på omsorg for barnet etter skilsmisse. Foreldrene må bli enige om hvor barna skal bo, hvis ikke skal spørsmålet avgjøres i en domstol. I utgangspunktet har foreldrene like rettigheter.

I de fleste sakene får kvinnen omsorg for barna, særlig når det gjelder mindreårige barn (ikke-statlig organisasjon, e-post januar 2019). Samtidig er det lav bevissthet rundt temaet omsorgsansvar og barnets beste. Svakheter i lovverket legger til rette for at den ene forelderen kan ha barnet hos seg og begrense samvær med den andre frem til endelig dom i saken, som kan ta lang tid. Dette blir særlig utnyttet av gjerningspersoner i tilfeller av vold i nære relasjoner. I tilfeller der kvinnen forlater hjemmet uten barna for å søke beskyttelse, har det vært vanskelig å gjenforenes med barna. Det faktum at hun reiste fra barna, blir brukt mot henne av domstoler og i relasjonen med barna (ikke-statlig organisasjon, e-post januar 2019).

Respons Armenia: Vold i nære relasjoner

I mindre byer og landsbyer er det et problem med manglende objektivitet hos såkalte *guardianship bodies*. De gir anbefalinger til domstolen om hva som er barnets beste, jobber frivillig og bor selv i samme lokalsamfunn. Konklusjonen til disse organene er ofte partiske og i favør av mannen, ettersom kvinnen ofte er innflytter i lokalsamfunnet (ikke-statlig organisasjon, e-post januar 2019).

Oppfølging av barn som sliter psykisk på grunn av vold i familien

En demografi- og helseundersøkelse fra 2015-2016 foretatt i 7893 familier viste at rundt 65 % av barna i familiene som deltok, hadde opplevd psykisk vold, mens 38 % hadde opplevd fysisk vold. Undersøkelsen ble gjennomført av Armenias statistikkprogram og det armenske helsedepartementet, og finansiert av blant annet USAID og UNICEF. Ifølge den samme undersøkelsen rapporteres sjelden mishandling av barn til myndighetene. Dette begrunnes med at det er et tabubelagt tema. I tillegg mener mange at det ikke skal stilles spørsmål ved autoriteten til faren i familien, og at det er han som skal løse eventuelle problemer som oppstår i familien (EVN 2018).

Armenia mangler oppfølgingstilbud til barn som har vært eksponert for vold i familien. Dette opplyste representanter for ikke-statlige organisasjoner til menneskerettighetskommisæren i Europarådet på hennes besøk til Armenia i september 2018 (Mijatovic 2018, s. 13). Armenia ratifiserte FNs barnekonvensjon i 1992, som stadfester barnets rett til å bo i en familie. Fra Sovjettiden og frem til i dag har det vært vanlig å plassere barn som trenger ekstra omsorg, eller som mangler omsorg/omsorgspersoner, i institusjon/barnehjem. Ofte har barn i institusjoner i det minste én gjenlevende forelder (Mijatovic 2018, s. 19). Forholdene i institusjonene har vært svært varierende. Barn får ofte skolegang der, og derfor kalles institusjonene *boarding schools*.

I 2012 bestemte armenske myndigheter at man skal redusere antall institusjoner, og jobbe for alternative omsorgstilbud for barn som trenger det. Her er det snakk om fosterordninger, familiebaserte sentre, skolefritidstilbud, mv. (UNICEF 2015). Dette arbeidet går sakte, og få alternative omsorgsordninger, deriblant fosterfamilier, er etablert. Det fremgår av rapporten til menneskerettighetskommisæren i Europarådet. Det er motvilje i domstolene mot å løse opp familier og plassere barna i andre familier. Løsningen blir derfor en midlertidig omplassering i institusjon (Mijatovic 2018, s. 19, 20).

Om Landinfos responser

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos responser er basert på opplysninger fra nøye utvalgte informasjonskilder, og kan bygge på både skriftlig og muntlig kildemateriale. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo, og er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema. Responsene er utarbeidet innenfor korte frister, og kildegrunnlaget er ikke alltid like bredt som i våre temanotater.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Respons Armenia: Vold i nære relasjoner

Referanser

Skriftlige kilder

- Abrahamyan, G. (2018, 15. november). *Domestic violence: An imperfect law and enduring stereotypes*. Jerevan: EVN Report. Tilgjengelig fra <https://www.evnreport.com/raw-unfiltered/domestic-violence-an-imperfect-law-and-enduring-stereotypes> [lastet ned 8. mars 2019]
- HRW (2018). *Armenia: Little protection, aid for domestic violence*. New York: HRW <https://www.hrw.org/news/2018/01/12/armenia-little-protection-aid-domestic-violence-survivors> [lastet ned 8. mars 2019]
- Ilex (2018). *The dissolution of marriage in the Republic of Armenia*. Yerevan: ILEX. Tilgjengelig fra <https://www.ilex.am/en/archive/328-the-dissolution-of-marriage-in-the-republic-of-armenia.html> [lastet ned 18. februar 2019]
- Matosian, M. (2017, 23. oktober). Finally a domestic violence law will be introduced in Armenia's parliament. *Asbarez*. Tilgjengelig fra <http://asbarez.com/167963/finally-a-domestic-violence-law-will-be-introduced-in-armenias-parliament/> [lastet ned 18. februar 2019]
- Mijatovic, D. (2019, 29. januar). *Report of the Commissioner for Human Rights of the Council of Europe following her visit to Armenia from 16 to 20 September 2018*. Strasbourg: Council of Europe. Tilgjengelig fra <https://rm.coe.int/report-on-the-visit-to-armenia-from-16-to-20-september-2018-by-dunja-m/168091f9d5> [lastet ned 19. mars 2019]
- Sargsyan, L. (2018, 22. oktober). *Breaking intergenerational violence against children in Armenia*. Jerevan: EVN Report. Tilgjengelig fra <https://dhsprogram.com/pubs/pdf/FR325/FR325.pdf> [lastet ned 8. mars 2019]
- UNICEF (2015). *Evaluation of family support services and stakeholders contribution to related services/systems*. Jerevan: UNICEF. Tilgjengelig fra https://www.unicef.org/evaldatabase/files/Armenia_2015-004_Annexes.pdf [lastet ned 8. mars 2019]

Muntlig kilde

- Ikke-statlig organisasjon som jobber med kvinners rettigheter. E-post januar 2019.

© Landinfo 2019

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.